

Bijlagen

Sociale netwerken van ouders

Steun bij de opvoeding en andere ouderschapstaken

Simone de Roos
Freek Bucx
Esther van den Berg

Bijlage A.1	Kijk op Kinderopvang 2017 (Kok'17): methodische verantwoording	3
	Steekproefontwerp	3
	Dataverzameling	3
	Respons	3
	Datarepresentativiteit	4
	Meer informatie	7
Bijlage A.2	Evaluatie Jeugdwet Onderzoek onder Ouders 2017 (EJOO'17) : methodische verantwoording.....	8
	Steekproef	8
	Dataverzameling en vragenlijst.....	8
	Respons	8
	Steekproef en populatie.....	8
	Privacy	10
	Meer informatie	10
Bijlage B.1	Brief voor ouders van het panel met uitleg over het interview	11
	Ouderschap, opvoeden en sociaal netwerk	11
	Extra informatie in de brief voor ouders die een oudercursus of jeugdhulp hebben (gehad).....	11
Bijlage B.2	Topiclijst Steun van sociale netwerken van ouders zonder jeugdhulp	12
Bijlage B.2	Topiclijst Steun van sociale netwerken van ouders met jeugdhulp.....	16
Bijlage C	Tabellen behorende bij hoofdstuk 2	19
Bijlage D	Tabellen behorende bij hoofdstuk 4	26
Bijlage E	Tabellen behorende bij hoofdstuk 5	30

Bijlage A.1 Kijk op Kinderopvang 2017 (Kok'17): methodische verantwoording

Steekproefontwerp

Ten behoeve van het rapport is er een vragenlijstonderzoek onder ouders uitgezet: onder ouders van baby's en onder ouders van kleuters. Daartoe is er door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een representatieve steekproef getrokken van huishoudens waarvan het eerste kind in 2016 is geboren (de ouders van baby's) en huishoudens waarvan het eerste kind in 2016 4 jaar is geworden (de ouders van kleuters). Om voor een goede balans tussen gezinnen met en zonder formele opvang enerzijds en kwetsbare en niet kwetsbare gezinnen anderzijds te zorgen, is gestratificeerd op gebruik en inkomen.

Wat betreft *gebruik* is er uitgegaan van gegevens over de toeslagen die de Belastingdienst in 2016 heeft uitgekeerd voor de opvang van de kinderen in het huishouden. Een huishouden zit in het stratum van de gebruikers als de Belastingdienst in 2016 voor het oudste kind een toeslag voor buitenschoolse opvang heeft uitgekeerd. Als dat niet het geval is, dan zit dat huishouden in het stratum van de niet-gebruikers.

Bij het *inkomen* is uitgegaan van het besteedbaar inkomen van het huishouden in 2015. Als dit besteedbaar inkomen minder dan 130% van het sociaal minimum is, dan heet het huishouden kwetsbaar. Is het besteedbaar inkomen meer dan 130% van het sociaal minimum, dan heet het huishouden niet-kwetsbaar. De precieze waarde van het sociaal minimum hangt af van het soort huishouden.

Beide doelpopulaties (ouders van baby's en ouders van kleuters) werden op basis van het wel of niet daadwerkelijk afnemen van opvang en op basis van het wel of niet kwetsbaar zijn, ingedeeld in de volgende vier strata (tabel A.1.1).

Tabel A.1.1 Onderzoek Kijk op Kinderopvang 2017: indeling populaties in strata

	gebruik van kinderopvang	
kwetsbaarheid (op basis van inkomen)	geen gebruik	wel gebruik
kwetsbaar (= laag inkomen)	stratum 1	stratum 2
niet-kwetsbaar (= geen laag inkomen)	stratum 3	stratum 4

Bron: SCP/CBS (Kok'17)

Dataverzameling

De dataverzameling is door het veldwerkbureau Panteia uitgevoerd. De ouders in de steekproef hebben in de zomer en de herfst van 2017 een brief ontvangen met het verzoek onze vragenlijst in te vullen. De respons is op verschillende manieren gemaximaliseerd. Zo werd ouders de mogelijkheid geboden de vragenlijst zowel online als schriftelijk in te vullen; een papieren vragenlijst werd meegestuurd. Verder werd het belang van het onderzoek onderstreept in een folder die was toegevoegd aan de uitnodigingsbrief. Ook is in de brief en folder expliciet genoemd dat we ook zeer geïnteresseerd zijn in ouders die *geen* opvang gebruiken, teneinde ook deze ouders te bewegen mee te doen. Verder is er naast een eerste brief aan een deel van de steekproef ook een herinneringsbrief gestuurd. Ten slotte zijn respondenten – indien zij niet gereageerd hadden en hun telefoonnummer bekend was - nagebeld en is hen gevraagd alsnog mee te doen.

Respons

Uiteindelijk hebben 1832 respondenten meegedaan (900 ouders van baby's en 932 ouders van kleuters). De algemene respons was 24%. Dit is zeker geen hoge respons, maar inmiddels niet meer ongebruikelijk. De respons varieerde sterk tussen de verschillende groepen in de steekproef (tabel A.1.2).

Tabel A.1.2 Onderzoek Kijk op Kinderopvang 2017: steekproef en respons, 2017 (in aantallen en procenten)

	steekproefomvang (aantallen)	respondenten (aantallen)	respons (procenten)
<i>ouders van baby's</i>			
stratum 1: kwetsbaar/geen gebruik	1649	213	13
stratum 2: kwetsbaar/wel gebruik	555	143	26
stratum 3: niet-kwetsbaar/geen gebruik	701	227	32
stratum 4: niet-kwetsbaar/wel gebruik	706	317	45
<i>ouders van kleuters</i>			
stratum 1: kwetsbaar/geen gebruik	1650	181	11
stratum 2: kwetsbaar/wel gebruik	1099	225	21
stratum 3: niet-kwetsbaar/geen gebruik	715	221	31
stratum 4: niet-kwetsbaar/wel gebruik	711	305	43

Bron: SCP/CBS (Kok'17)

De respons was het laagst bij de ouders van kleuters die volgens onze gegevens geen opvang gebruikten en een laag inkomen hadden (11%) en het hoogst bij ouders van kleuters die wel opvang gebruikten en een hoog inkomen hadden (43%).

Data-representativiteit

Een analyse van de respons laat zien dat een aantal specifieke groepen ondervertegenwoordigd zijn in de data (tabellen A.1.3 en A.1.4). Dit zijn de jonge ouders (van onder de 30 jaar), ouders uit het westen van het land, alleenstaande ouders, ouders uit de laagste inkomensgroep (met een gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen van minder dan 15.000 euro per jaar), de laagopgeleide ouders, ouders met een huurhuis en ouders met een niet-westerse achtergrond.

De respons is het laagst uitgevallen in de kwetsbare groepen/gezinnen met een laag inkomen. Dat is niet verrassend; dergelijke gezinnen blijken in het algemeen moeilijk te bereiken met kwantitatief onderzoek (Feijten et al. 2017; Stoop 2005)¹. Het CBS heeft een weegfactor geconstrueerd waarmee de schattingen kunnen worden gegeneraliseerd naar alle Nederlandse ouders van baby's en kleuters.

Tabel A.1.3 Kenmerken van ouders in de steekproef ten opzichte van ouders in de populatie, ouders van baby's, naar stratum, 2017 (in procenten)

	stratum 1		stratum 2		stratum 3		stratum 4	
	steekproef (netto)	populatie	steekproef (netto)	populatie	steekproef (netto)	populatie	steekproef (netto)	populatie
leeftijd jongste ouder								
jonger dan 30 jaar	47	59	36	57	42	49	28	33
30-34 jaar	32	26	43	28	40	36	55	49
35-39 jaar	14	11	16	11	15	12	13	16
40 jaar of ouder	6	4	5	4	4	3	4	3
regio								
Noord-Nederland	11	10	8	10	9	8	9	10
Oost-Nederland	15	16	20	16	24	20	21	20

¹Feijten, P., R. Schellingerhout, M. de Klerk, A. Steenbekkers, P. Schyns, F. Vonk, A.M. Marangos, A. de Boer en L. Heering (2017). *Zicht op de WMO 2015. Ervaringen van melders, mantelzorgers en gespreksvoerders*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
Stoop, I. (2005). *The hunt for the last respondent: nonresponse in sample surveys*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

West-Nederland	54	55	53	57	45	52	48	49
Zuid-Nederland	20	19	19	17	23	20	23	21
aantal inwoners gemeente								
minder dan 20.000	9	5	6	6	5	8	8	8
20.000 – 50.000	26	22	25	23	38	32	39	33
50.000 – 100.000	16	20	18	17	20	20	21	18
100.000 – 150.000	9	10	11	11	12	9	6	10
150.000 – 250.000	15	16	17	16	15	14	12	15
250.000 of meer	26	27	24	27	10	17	14	17
aantal ouders in gezin								
1	26	35	29	39	4	9	3	6
2	74	65	71	62	96	92	97	94
besteedbaar huishoudinkomen								
minder dan €15.000	37	45	24	31	3	4	1	1
€15.000 - €20.000	27	30	25	27	4	7	1	2
€20.000 - €30.000	17	16	23	24	26	27	14	16
€30.000 - €40.000	8	4	21	11	36	34	35	37
meer dan €40.000	11	5	7	7	33	27	49	45
hoogst behaalde opleiding in gezin								
laag	19	28	11	23	4	6	1	2
midden	38	43	29	32	28	37	22	26
hoog	31	19	55	36	64	49	74	69
onbekend	13	10	6	10	5	9	4	4
type woning								
eigen woning	28	14	38	26	80	66	81	78
huurwoning	72	87	62	74	20	34	19	22
stedelijkheid gemeente								
zeer sterk	37	40	38	41	21	28	23	28
sterk	29	32	29	28	26	31	27	29
matig	13	11	8	12	23	16	20	17
weinig	12	12	18	13	21	18	24	20
niet	10	5	7	6	9	7	7	7

geslacht van het kind								
jongen	51	52	56	53	48	52	46	51
meisje	49	49	44	48	52	48	54	49
achtergrond								
Nederlands	55	51	65	59	86	74	88	86
niet-westers	27	35	22	31	5	15	5	7
westers	18	14	13	10	9	12	7	7

Bron: SCP/CBS (Kok'17)

Tabel A.1.4 Kenmerken van ouders in de steekproef ten opzichte van ouders in de populatie, ouders van kleuters, naar stratum, 2017 (in procenten)

	stratum 1		stratum 2		stratum 3		stratum 4	
	steekproef (netto)	populatie	steekproef (netto)	populatie	steekproef (netto)	populatie	steekproef (netto)	populatie
leeftijd jongste ouder								
jonger dan 30 jaar	24	42	22	42	15	20	5	8
30-34 jaar	32	31	31	28	43	42	31	37
35-39 jaar	20	16	29	19	34	28	49	41
40 jaar of ouder	23	11	18	11	9	10	14	14
regio								
Noord-Nederland	8	10	16	12	10	9	8	10
Oost-Nederland	27	19	20	18	22	21	20	20
West-Nederland	44	53	43	54	46	50	48	50
Zuid-Nederland	20	18	22	17	22	20	25	20
aantal inwoners gemeente								
minder dan 20.000	8	5	10	6	11	9	7	9
20.000 – 50.000	26	24	28	25	36	35	39	34
50.000 – 100.000	20	20	15	19	23	21	18	20
100.000 – 150.000	10	9	12	11	10	9	10	10
150.000 – 250.000	17	17	20	16	13	12	16	15
250.000 of meer	19	25	14	23	7	14	10	14
aantal ouders in gezin								
1	43	48	61	70	4	10	8	11
2	58	52	39	30	96	90	93	89

besteedbaar huishoudinkomen								
minder dan €15.000	b	70	40	50	4	8	a	2
€15.000 - €20.000	b	19	40	33	15	17	a	5
€20.000 - €30.000	b	6	12	11	43	45	a	40
€30.000 - €40.000	b	1	4	3	28	20	a	33
meer dan €40.000	b	3	4	2	11	10	a	19
hoogst behaalde opleiding in gezin								
laag	17	34	13	21	2	7	3	3
midden	47	44	48	51	37	37	22	24
hoog	30	14	34	22	55	45	69	68
onbekend	6	8	6	6	6	11	6	6
type woning								
eigen woning	20	13	32	17	90	76	93	87
huurwoning	80	87	68	83	10	24	7	13
stedelijkheid gemeente								
zeer sterk	30	37	28	35	20	23	24	24
sterk	33	33	33	32	31	32	27	32
matig	15	13	11	14	16	17	20	17
weinig	15	12	20	14	24	20	24	20
niet	7	5	8	5	9	8	4	7
geslacht van het kind								
jongen	49	52	49	50	48	51	53	51
meisje	51	48	51	50	52	49	48	49
achtergrond								
Nederlands	64	50	72	59	83	75	86	84
niet-westers	24	37	17	29	10	16	8	8
westers	13	13	12	12	7	10	7	8

a Deze informatie wordt hier niet gepresenteerd vanwege het onthullingsrisico van de identiteit van de onderzochte personen.

Bron: SCP/CBS (Kok'17)

Meer informatie

Meer informatie over het Kok-onderzoek is te vinden op de website van het SCP:

<https://www.scp.nl/over-scp/data-en-methoden/onderzoeksbeschrijvingen/kijk-op-kinderopvang-kok>.

Bijlage A.2 Evaluatie Jeugdwet Onderzoek onder Ouders 2017 (EJOO'17): methodische verantwoording

Steekproef

De dataverzameling onder ouders heet Evaluatie Jeugdwet Onderzoek Ouders, afgekort: EJOO'17. Het onderzoek is uitgevoerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in samenwerking met het Nivel en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Op basis van de Basisregistratie Personen-register in combinatie met de zorgregisters is er door het CBS een steekproef getrokken van 5000 huishoudens met ten minste één kind tussen de 1,5 en 18 jaar (kinderen die op 1 juli 2016 jonger dan 18 jaar en ouder dan 1,5 jaar waren). Bij een deel van de steekproef (4000 huishoudens) ging het om 'cliënten' van jeugdhulp: dat wil zeggen het kind, de ouder en/of het gezin ontving enige vorm van jeugdhulp. Bij het andere deel (1000 huishoudens) waren het niet-clënten: zij ontvingen geen jeugdhulp. Er is sprake van een gestratificeerde steekproef met vier strata, te weten: huishoudens met één of meer kinderen waarbij er in de periode tussen 1 juli 2015 en 30 juni 2016 sprake was van:

- jeugdhulp met verblijf (1200 huishoudens)
- jeugdhulp zonder verblijf, niet uitgevoerd door het lokale team, maar door een instelling (1600 huishoudens)
- jeugdhulp zonder verblijf uitgevoerd door het lokale team (1200 huishoudens);
- geen jeugdhulp (1000 huishoudens)

Dataverzameling en vragenlijst

Aan elk van de huishoudens werd in maart 2017 een brief gestuurd, gericht aan de ouder en/of verzorger/opvoeder van het kind, waarin we uitleg gaven over het onderzoek en hen verzochten op internet een vragenlijst in te vullen. In mei 2017 volgde nog een herinneringsbrief met een folder met informatie over het onderzoek.

Bij de ontwikkeling van de vragenlijst is dankbaar gebruik gemaakt van adviezen van onderzoekers en professionals van verschillende organisaties, alsook van de input van de klankbordgroep van cliënten die ter gelegenheid van deze evaluatie werd ingesteld. Verder is de vragenlijst van tevoren uitgebreid cognitief getest, opdat zij voldoende zou aansluiten bij de te responderen groep. Daarbij is onder ander gelet op geschiktheid van de vragenlijst voor laaggeletterden.

Respons

De respons was bijna 19%. Cliënten reageerden iets minder vaak (18%) dan niet-clënten (21%). Als we onderscheid maken naar verschillende soorten hulp, zien we dat cliënten met ambulante hulp vanuit instellingen iets beter (21%) gerespondeerd hebben dan de andere twee groepen (hulp met verblijf en ambulante hulp vanuit lokale team: beide 16%).

Steekproef en populatie

De steekproef is getrokken met ongelijke kansen; vooral gezinnen waarin er sprake was van ambulante hulp uit het lokale team of hulp met verblijf hadden een relatief grote kans om in de steekproef terecht te komen. Deze laatste groepen zijn dan ook oververtegenwoordigd in onze

steekproef vergeleken met de populatie, zoals in tabel A.2.1 dat een overzicht geeft van de verdeling van de soort hulp binnen de steekproef en de populatie van cliënten te zien is.

Tabel A.2.1 Samenstelling populatie en steekproef, naar stratum, 2017 (in procenten)

	populatie	trekking	respondenten in de steekproef
jeugdhulp met verblijf	11	30	29
Jeugdhulp zonder verblijf, niet uitgevoerd door het lokale team maar door een instelling.	80	40	48
Jeugdhulp zonder verblijf uitgevoerd door het lokale team.	9	30	23

a Bij een klein deel van de respondenten was er sprake van gedwongen hulp (meestal met verblijf): 58 respondenten, 8% van alle gezinnen die jeugdhulp ontvingen. Ter vergelijking: in de populatie van jeugdhulpgebruikers ontvangt 9% gedwongen hulp.

Bron: SCP/Nivel/CBS (EJOO'17)

Tabel A.2.2 bevat informatie van non-respons-analyses door het CBS: aan de hand van enkele relevante (achtergrond)kenmerken zoals geslacht en leeftijd laat deze tabel zien hoe de populatie samengesteld is en ook onze steekproef. Op deze manier kan de samenstelling van de steekproef vergeleken worden met de samenstelling van de populatie. Dat laat zien dat de steekproef in sommige opzichten lijkt op de populatie cliënten en niet-clieënten, bijvoorbeeld als het gaat om de leeftijd van de kinderen om wie het gaat. Op andere kenmerken wijkt de steekproef af van de populatie, zoals de samenstelling van het gezin: de eenoudergezinnen zijn ondervertegenwoordigd in de steekproef. Ook is er een ondervertegenwoordiging van mensen die geen inkomen hebben uit arbeid of een onderneming.

Tabel A.2.2 Samenstelling populatie en steekproef, naar stratum^a, 2017 (in procenten)^a

geslacht	stratum 1		stratum 2		stratum 3		stratum 4	
	populatie	steekproef	populatie	steekproef	populatie	steekproef	populatie	steekproef
man	55,4	52,0	60,5	60,8	53,5	53,2	50,2	55,5
vrouw	44,6	48,0	39,5	39,2	46,5	46,8	49,8	44,5
leeftijd								
0-12 jaar	39,7	37,3	54,2	56,4	61,1	60,1	62,0	64,7
12-18 jaar	60,3	62,7	45,8	43,6	38,9	39,9	38,0	35,3
stedelijkheid								
niet stedelijk	8,8	10,8	8,8	8,8	7,7	6,5	9,0	9,2
weinig stedelijk	22,6	19,6	20,6	22,0	11,6	10,5	21,2	20,3
matig stedelijk	15,6	23,0	18,4	17,9	12,1	19,5	17,9	19,4
sterk stedelijk	33,8	34,8	32,7	31,7	25,5	29,5	30,2	30,9
zeer sterk stedelijk	19,2	11,8	19,4	19,6	43,1	34,0	21,7	20,3
inkomensbron								
uit arbeid	41,7	58,8	64,1	70,5	53,4	63,5	65,8	67,9
uit een onderneming	9,7	11,8	18,5	17,8	14,1	17,2	21,2	21,6
overig	48,5	29,4	17,3	11,7	32,6	19,2	12,9	10,6
samenstelling gezin								
tweeoudergezin	31,1	52,5	72,7	75,4	59,4	70,9	84,0	85,8
eenoudergezin	68,9	47,5	27,3	24,6	40,6	29,1	16,0	14,2

a Stratum 1: jeugdhulp zonder verblijf van een wijk/buurtteam; stratum 2 jeugdhulp zonder verblijf, maar *niet* van een wijk/buurtteam; stratum 3: jeugdhulp met verblijf; stratum 4: geen jeugdhulp.

Bron: SCP/Nivel/CBS (EJOO'17)

Privacy

Teneinde de privacy van de respondenten te waarborgen, is er in het onderzoek zo zorgvuldig als mogelijk omgegaan met hun gegevens. Zo heeft het CBS bij de steekproeftrekking alleen het adres, de naam en de leeftijd van het kind aan het Nivel gegeven; het Nivel heeft dus geen informatie ontvangen over of een huishouden jeugdhulp ontving of welke jeugdhulp.

Nadat de dataverzameling was afgelopen heeft het Nivel alle ingevulde vragenlijsten terug naar CBS gestuurd. Het CBS heeft de informatie uit de vragenlijst vervolgens verrijkt met informatie over hulpvorm en achtergrondkenmerken en deze, via een beveiligde omgeving, in een geanonimiseerde vorm aan SCP aangeleverd voor verdere analyses.

Meer informatie

Meer informatie over het EJOO-onderzoek is te vinden in het volgende rapport: Friele, R.D., M.R. Bruning, I.L.W. Bastiaanssen, R. de Boer, A.J.E.H. Bucx, J.F. de Groot, T. Pehlivan, L. Rutjes, F. Sondeijker, T.A. van Yperen, R. Hageraats (2018). *Eerste evaluatie Jeugdwet: na de transitie nu de transformatie*. Den Haag: ZonMw.

Bijlage B.1 Brief voor ouders van het panel met uitleg over het interview

Ouderschap, opvoeden en sociaal netwerk

Het Sociaal en Cultureel Planbureau doet onderzoek naar de rol van het sociale netwerk bij het ouderschap en de opvoeding van kinderen. Met de komst van de participatiesamenleving stimuleert de overheid dat mensen elkaar meer helpen. Wij willen nagaan in hoeverre ouders bij het grootbrengen van kinderen en alles wat daarbij komt kijken een beroep op anderen in hun omgeving (willen en kunnen) doen. Onderzoekers Freek Bucx en Simone de Roos spreken hierover met ouders met thuiswonende kinderen in de leeftijd van 0 t/m 16 jaar.

Je gezin draaiende houden en kinderen grootbrengen doe je met je partner (of alleen), maar ook samen met anderen buiten je gezin, je netwerk. Hiermee bedoelen we vooral mensen om je heen die niet beroepsmatig bij jouw gezin betrokken zijn; bijvoorbeeld eigen (schoon)ouders, andere familie, vrienden, kennissen, burens en collega's. Maar ook mensen die wel beroepsmatig met je gezin te maken hebben, zoals leidsters van de opvang, leerkrachten van school, mensen van het consultatiebureau, de huisarts, de werkgever, en dergelijke.

Al deze mensen kunnen je helpen bij de opvoeding, als ook bij andere dingen waar je als ouder tegenaan loopt. Het gaat ons daarbij vooral om dagelijkse vragen en besommeringen. Dit kunnen praktische vragen over het verzorgen van kinderen zijn en de afstemming met werk- en huishoudelijke taken. Maar ook vragen over de opvoeding, zoals bijvoorbeeld hoe zorg ik dat mijn kind zindelijk wordt, wat kan ik doen als mijn kind slecht luistert, hoe ga ik om met gamen en mobieltjes?

In een interview van ongeveer een uur gaan we in op wie belangrijke mensen voor je zijn als ouder en welke hulp of steun je zoal van hen krijgt. We denken aan bijvoorbeeld oppassen, halen en brengen van kinderen, flexibele werktijden, huishoudelijke klusjes, financiële hulp, een luisterend oor, advies bij de opvoeding. Ook kijken we hoe die hulp tot stand is gekomen en welk effect de hulp op jou en je gezin heeft.

De interviews verwerken we anoniem in een SCP-rapport, naast gegevens van vragenlijsten die we eerder bij andere ouders afnamen.

Extra informatie in de brief voor ouders die een oudercursus of jeugdhulp hebben (gehad)

Het ouderschap en opvoeden kan heel leuk, maar ook heel lastig zijn. De meeste ouders hebben wel eens vragen of zorgen over hun kinderen en de opvoeding die ze met mensen uit hun omgeving bespreken. Daar gaat het interview over.

Soms zijn er situaties in de opvoeding of het opgroeien van een kind waarbij je als ouder de hulp van een deskundige inschakelt. We hebben begrepen dat u of uw gezin dergelijke hulp heeft ontvangen of nog ontvangt, in de vorm van een oudercursus of een andere vorm van begeleiding. Ook over deze hulp willen we u een aantal vragen stellen.

Bijlage B.2 Topiclijst Steun van sociale netwerken van ouders zonder jeugdhulp

Introductie

1. Voorstellen

2. Introductie van het onderzoek

- Fijn dat u mee wilt doen aan ons onderzoek naar de rol van het netwerk van ouders bij het grootbrengen van kinderen. Met het netwerk bedoelen we mensen om u heen die niet beroepsmatig bij uw gezin betrokken zijn (maar niet de partner), bijvoorbeeld eigen (schoon)ouders, andere familie, vrienden, kennissen, burens, collega's, maar ook mensen die wel beroepsmatig met uw gezin te maken hebben zoals leerkrachten van school, leidsters van de opvang, de huisarts, de werkgever en dergelijke. Deze mensen kunnen u mogelijk helpen: bij de opvoeding, als ook bij andere dingen waar u als ouder tegenaan loopt. (verwijs naar uitleg in brief), bijvoorbeeld de afstemming van werk- en huishoudelijke taken

3. **Het interview zal ongeveer een uur duren.** Ik zal de vragen zo nu en dan letterlijk voorlezen zodat we dezelfde vragen stellen aan alle ouders. Ik wil het gesprek graag opnemen zodat ik niks mis. Vindt u dat goed?

4. **Anonimiteit, we gaan vertrouwelijk met uw gegevens om.**

5. **Elk moment kunnen stoppen.**

[Opname apparaat aanzetten!].

Inleidende vragen:

Intro

Eerst stel ik een paar vragen om een indruk van uw gezinssituatie te krijgen:

1. **Kunt u vertellen hoe uw gezin eruitziet?**

- hoeveel kinderen;
- hoe oud;
- partner;
- Heeft u werk? Zo ja: wat voor werk, hoeveel uur;
- verdeling tussen partners.

2. **Hoe vindt u het om kinderen te hebben?**

- Wat doet u graag met uw kind(eren)?
- Was er afgelopen week een situatie met de kinderen die heel fijn was? Kunt u daar iets over vertellen?

Netwerk

Intro

Dan wil ik nu ingaan op uw netwerk. Kinderen grootbrengen en je gezin draaiende houden doe je met je partner (of alleen), maar vaak krijg je ook hulp van andere mensen buiten je gezin.

1. **Wie zijn belangrijke personen voor u als ouder (behalve uw (ex-)partner)? Van wie u regelmatig hulp krijgt, of met wie u regelmatig praat over de opvoeding.**

- We gebruiken hierbij een plaatje met een groot rondje in het midden, dat bent u, en daaromheen teken ik andere rondjes met personen die u noemt. [plaatje ecogram laten zien en namen noteren].

2. Wat is deze persoon van u? (waarom belangrijk)?

- Hoe vaak ziet u die?
- Wonen ze in de buurt?

Indien niet voldoende mensen: laat kaartjes zien ('zit hier nog iemand bij?')

Steun

Per netwerklid vragen:

- 1. Waar helpt deze persoon u bij?** (NB: na open vraag en antwoord rest van 4 vormen steun uitvragen; luisterend oor, advies, praktische steun (oppassen, vervoer, klusjes, financiën e.d.), en normatieve steun)
- 2. Dan wil ik graag weten hoe die hulp tot stand komt:**
  - Vraagt u zelf om hulp?
  - Zo ja: waarom heeft u het aan deze persoon gevraagd en niet aan een andere?
  - Vindt u dat u iets terug moet doen voor die persoon? Waarom wel/ waarom niet?
  - Krijgt u spontaan hulp?
- 3. Hoe bevalt de hulp, wat brengt het u en uw gezin?**
- 4. Krijgt u ook wel eens advies bij de opvoeding van deze persoon?**
  - Zo ja, kunt u daar een voorbeeld van geven?
  - Wat doet u met dat advies? (Hoe bevalt de hulp/het advies? Wat brengt de hulp u en uw gezin? Voedt u anders op door de adviezen?)

Algemene vragen

- 1. Zijn er nog andere mensen die belangrijk zijn bij het draaiende houden van uw gezin, zoals de werkgever of iemand van de opvang/school/consultatiebureau of JGZ/clubs?**
- 2. Mist u bepaalde hulp? Heeft u nog meer of andere steun of hulp van iemand anders nodig?**
- 3. Krijgt u ook wel eens hulp die u niet fijn vindt?** Bijvoorbeeld ongevraagd advies.
  - Zo ja: van wie is dat dan en wat is dat dan en waarom is dat niet fijn?
- 4. Sommige ouders nemen dingen over van anderen. Dat kan soms bewust gaan, maar ook onbewust: dat je iets nadoet van iemand die je een goede opvoeder vindt. Zijn er mensen in uw omgeving die een voorbeeld voor u als opvoeder zijn of waar u dingen van af kijkt of van geleerd hebt?**
- 5. Geeft u zelf ook hulp aan andere ouders/gezinnen?**

- Zo ja, aan wie geeft u die hulp?
- Wat voor hulp geeft u?
- Waarom aan die persoon (hoe kwam de hulp tot stand)?

Behoeftte aan steun: soort vragen/zorgen bij opvoeding

1. Opvoeden kan heel leuk zijn, maar soms ook lastig.

Soms heb je als ouder vragen over de opvoeding die je graag met mensen uit je omgeving bespreekt. Het gaat vooral om dagelijkse vragen en beslommeringen.

- Welke vragen had u het afgelopen half jaar als ouder die u met uw omgeving heeft besproken?
- met wie?
- hoe ging dat?

2. Soms heb je als ouder ook vragen die je juist niet graag met andere mensen bespreekt.

- Welke thema's of vragen zou u niet met mensen in uw netwerk bespreken?
- met wie niet?
- en waarom niet?

Als mensen niet zelf met vragen komen, kun je suggesties geven:

Sommige ouders hebben bijvoorbeeld vragen over grenzen stellen, of dat kinderen slecht luisteren, omgaan met snoep, mobieltjes. Is dat herkenbaar voor u?

Nog meer voorbeelden:

- o Jongere kinderen: bijvoorbeeld: verzorging, veiligheid (behoeden voor gevaar, buiten spelen), eten/drinken, slapen, huilen, driftbuien, jaloers gedrag bij nieuw broertje/zusje, wennen op opvang/school, zindelijkheid
- o Oudere kinderen: loslaten, mobieltjes, gamen/schermtijd, zakgeld, roken, drinken, gepest worden, meekomen op school, huiswerk

3. Sommige ouders vragen ook weleens professionals om hulp als zij vragen hebben, zoals leerkrachten, mensen van het CJG, een maatschappelijk werker of psycholoog?

- Doet u dat weleens?
- Zo ja: bij welke vraag of wanneer?
- Zo nee: waarom niet?

4. Dan heb ik nog enkele andere vragen

Kijkt u wel eens op internet wanneer u vragen heeft over opvoeden? (bijvoorbeeld websites als opvoeden.nl, ouders van nu, blogs/vlogs bekende Nederlanders, tv-programma's)

- Zo ja: bij welke vraag of wanneer?
- Sommige ouders maken weleens gebruik van betaalde diensten, zoals een betaalde oppas, huishoudelijke hulp of oppasservice. Doet u dat wel eens?
- Zo ja, hoe bevalt dat?

5. We zijn bijna aan het einde van dit interview. Ik heb nog 1 vraag:

- Denkt u nu anders over opvoeden dan toen u nog geen kinderen had?

Afsluiting:

Wilt u nog iets anders kwijt?

Heel erg bedankt!

Andere suggesties voor de afsluitende vraag 5:

1. We zien ook wel eens bij mensen dat zij onzeker worden van adviezen. Hoe is dat bij u?
2. Als er iets acuuts is, wie belt u dan als eerste (behalve uw partner)?
3. Welke tip(s) zou u nieuwbakken ouders geven over de opvoeding?

Bijlage B.2 Topiclijst Steun van sociale netwerken van ouders met jeugdhulp

Introductie

1. Voorstellen

2. Introductie van het onderzoek

- Fijn dat u mee wilt doen aan ons onderzoek naar de rol van het netwerk van ouders bij het grootbrengen van kinderen. Met het netwerk bedoelen we mensen om u heen die niet beroepsmatig bij uw gezin betrokken zijn (maar niet de partner), bijvoorbeeld eigen (schoon)ouders, andere familie, vrienden, kennissen, burens, collega's, maar ook mensen die wel beroepsmatig met uw gezin te maken hebben zoals hulpverleners, mensen van het consultatiebureau, leerkrachten van school, leidsters van de opvang, de huisarts, de werkgever, en dergelijke. Deze mensen kunnen u mogelijk helpen bij de opvoeding als ook bij andere dingen waar u als ouder tegenaan loopt.

We weten dat u contact/gesprekken/een cursus [...eventueel in te vullen] hebt gehad met/van een hulpverlener over uw kind(je). Daar zullen we straks op ingaan. Eerst zullen we breder kijken naar uw netwerk en de hulp die u krijgt.

3. **Het interview zal ongeveer een uur duren.** Ik zal de vragen zo nu en dan letterlijk voorlezen zodat we dezelfde vragen stellen aan alle ouders. Ik wil het gesprek graag opnemen zodat ik niks mis. Vindt u dat goed?
4. **Anonimiteit, we gaan vertrouwelijk met uw gegevens om.**
5. **Elk moment kunnen stoppen.**

[Opnameapparaat aanzetten!].

Inleidende vragen:

Intro

Eerst stel ik een paar vragen om een indruk van uw gezinssituatie te krijgen:

1. Kunt u vertellen hoe uw gezin eruitziet?

- hoeveel kinderen;
- hoe oud;
- partner;
- Heeft u werk? Zo ja: wat voor werk, hoeveel uur?
- verdeling tussen partners

2. Hoe vindt u het om kinderen te hebben?

- Wat doet u graag met uw kind(eren)?
- Was er afgelopen week een situatie met de kinderen die heel fijn was? Kunt u daar iets over vertellen?

Netwerk

Intro

Dan wil ik nu ingaan op uw netwerk. Kinderen grootbrengen en je gezin draaiende houden doe je met je partner (of alleen) maar vaak krijg je ook hulp van andere mensen buiten je gezin.

1. **Wie zijn belangrijke personen voor u als ouder (behalve uw (ex-)partner)? Van wie u regelmatig hulp krijgt, of met wie u regelmatig praat over de opvoeding.**
  - We gebruiken hierbij een plaatje met een groot rondje in het midden, dat bent u, en daaromheen teken ik andere rondjes met personen die u noemt. [plaatje ecogram laten zien en namen noteren].
2. **Wat is deze persoon van u? (waarom belangrijk)?**
  - Hoe vaak ziet u die?
  - Wonen ze in de buurt?

Indien niet voldoende mensen: laat kaartjes zien ('zit hier nog iemand bij?')

Steun

Per netwerklid vragen:

1. **Waar helpt deze persoon u bij?** (NB na open vraag en antwoord rest van 4 vormen steun uitvragen; luisterend oor, advies, praktische steun (oppassen, vervoer, klusjes, financiën e.d.), en normatieve steun)
2. **Dan wil ik graag weten hoe die hulp tot stand komt:**
  - Vraagt u zelf om hulp?
Zo ja: waarom heeft u het aan deze persoon gevraagd en niet aan een andere?
  - Vindt u dat u iets terug moet doen voor die persoon? Waarom wel/waarom niet?
  - Krijgt u spontaan hulp?
3. **Hoe bevalt de hulp, wat brengt het u en uw gezin?**

Algemene vragen:

1. **Als er iets acuuts is, wie belt u dan als eerste (behalve uw partner)?**
2. **Mist u bepaalde hulp? Heeft u nog meer of andere steun of hulp van iemand anders nodig?**
3. **Krijgt u ook wel eens hulp die u niet fijn vindt?** Bijvoorbeeld ongevraagd advies.
  - Zo ja: van wie en wat, en waarom is dat niet fijn (bv. onzeker worden van advies)
4. **Geeft u zelf ook hulp aan andere ouders/gezinnen?**
  - Zo ja, wat voor hulp en aan wie?
  - En hoe kwam die hulp tot stand?

Hulp van een deskundige

Intro

Het ouderschap en opvoeden kan heel leuk maar ook heel lastig zijn. De meeste ouders hebben vragen of zorgen over hun kinderen en de opvoeding die ze met mensen uit hun omgeving bespreken. Soms heb je als ouder vragen, zorgen of moeilijke gezinssituaties

waarbij je de hulp van een deskundige inschakelt, iemand die ervoor heeft geleerd. U heeft aangegeven bij respondenten.nl dat u gesprekken/ouderbegeleiding/een opvoedcursus/jeugdhulp hebt (gehad) [nl.....].

1. Kunt u vertellen wat voor soort hulp u krijgt/of heeft gehad?

- Van wie krijgt/kreeg u de hulp?
- Waarmee helpt/hielp deze persoon/personen u precies? Voor welke vraag/zorgen?
- Hoe ziet de hulp eruit? [vraag door over vorm en inhoud, bijv. cursus, gesprekken]

2. Hoe bent u bij deze hulp terechtgekomen? Hoe kwam de hulp tot stand?

- Via wie is de hulp geregeld?
- Hebben mensen in uw netwerk u geholpen om die hulp te vinden?
- Heeft u het eerder met uw netwerk ook over de vraag/zorgen gehad? Hoe ging dat?

3. Wat vindt u van de hulp? Helpt het u (uw gezin)?

- Kunt u zelf vooruit met de hulp?

4. Had u dezelfde soort hulp ook vanuit mensen in uw netwerk kunnen krijgen?

- waarom wel/waarom niet?
- Wat is het verschil tussen deze hulp en hulp die u van mensen in uw netwerk kunt krijgen/kunt verwachten?

5. Stel dat er (weer) een lastige situatie met de opvoeding ontstaat:

- Zou u dan hulp vragen? Wie zou u dan vragen? [doorvragen naar redenen]
- Bij wat voor soort vragen zou u hulp van mensen in uw netwerk vragen?
- Bij welk soort vragen hulp van een deskundige?

Afsluiting:

We zijn bijna aan het einde van dit interview. Ik heb nog 2 vragen:

- Denkt u nu anders over opvoeden dan toen u nog geen kinderen had?
- Welke tip(s) zou u nieuwbakken ouders geven over de opvoeding?

Wilt u nog iets anders kwijt?

Heel erg bedankt!

Bijlage C Tabellen behorende bij hoofdstuk 2

Tabel C.1 Hulp van personen in het persoonlijke netwerk van ouders, naar achtergrondkenmerken, ouders van kinderen tot en met 18 jaar, 2017 (in procenten)^a

	hulp van:					
	(schoon)ouders	andere familieleden	vrienden en kennissen	buren	andere personen	niemand
<i>inkomen</i>						
laag	41	30	25*	7	12	37
midden	56	38	49	10	5	29
hoog	47	38	44	16	7	41
<i>samenstelling gezin</i>						
eenoudergezin	36	27	27	3	11	38
tweeoudergezin	51	38	43	14	7	35
<i>leeftijd kind</i>						
jonger dan 12 jaar	61*	38	35	14	9	27*
12 jaar en ouder	32	32	43	8	8	46

a Ouders/gezinnen zonder jeugdhulp; n=235. Aan respondenten is de volgende vraag voorgelegd: “Nu volgen er nog enkele vragen over uw persoonlijke netwerk: familie, vrienden, kennissen en burens. We willen graag van u weten of u hulp van hen krijgt bij het opgroeien en/of de opvoeding van uw kind(eren). Dan kan het gaan om bv. oppassen of vervoer, het uitwisselen van tips of adviezen, of het bespreken van vragen, zorgen of problemen die zich voordoen bij het opgroeien en/of de opvoeding van uw kind(eren). Van welke van de onderstaande personen heeft u in het afgelopen half jaar hulp gehad bij de opvoeding van uw kind(eren)?”

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$).

Bron: SCP/CBS/Nivel (EJO0'17), gewogen gegevens

Tabel C.2 Soort hulp van het persoonlijke netwerk van ouders, naar achtergrondkenmerken, ouders van kinderen tot en met 18 jaar, 2017 (in procenten)^a

	hulp bij:					
	oppassen/ verzorgen	vervoer	klusjes	een luisterend oor	advies bij de opvoeding	anders
<i>inkomen</i>						
laag	44	28	17	37	36	5
midden	55	35	13	52	25	1
hoog	43	21	11	44	26	5
<i>samenstelling gezin</i>						
eenoudergezin	41	23	9	39	33	5
tweeoudergezin	49	30	15	46	28	3
<i>leeftijd kind</i>						
jonger dan 12 jaar	64 [*]	33	17	44	36 ^b	5
12 jaar en ouder	27	22	10	44	23	2

a Ouders/gezinnen zonder jeugdhulp; n=235. Aan respondenten is de volgende vraag voorgelegd: “Nu volgen er nog enkele vragen over uw persoonlijke netwerk: familie, vrienden, kennissen en bureu. We willen graag van u weten of u hulp van hen krijgt bij het opgroeien en/of de opvoeding van uw kind(eren). Dan kan het gaan om bv. oppassen of vervoer, het uitwisselen van tips of adviezen, of het bespreken van vragen, zorgen of problemen die zich voordoen bij het opgroeien en/of de opvoeding van uw kind(eren). Van welke van de onderstaande personen heeft u in het afgelopen half jaar hulp gehad bij de opvoeding van uw kind(eren)?” Daarna is de volgende vraag voorgelegd: “Waarmee helpen/hielpen deze mensen?” Respondenten die op de voorgaande vraag hadden geantwoord dat zij van niemand hulp hebben gehad, hebben deze vraag niet gekregen; in plaats daarvan is aangenomen dat zij deze hulp niet hebben gehad.

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$).

b Dit verschil is net niet statistisch significant ($p = .057$). In latere multivariate analyses zal blijken dat leeftijd van het kind wel een significante predictor is van advies (zie tabel 4.8 in hoofdstuk 4).

Bron: SCP/CBS/Nivel (EJO0'17), gewogen gegevens

Tabel C.3 Gebruik van informele hulp van ten minste één van de hulpbronnen naar achtergrondkenmerken, ouders van baby's en kleuters, 2017 (in procenten)^a

	af en toe oppassen op kind(eren)	vervoer van kind(eren)	klusjes en huishoudelijke taken	een luisterend oor of advies bij vragen/zorgen over de opvoeding	ten minste één van deze soorten hulp
<u>Ouders van baby's</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	85	19	35*	80	93
hoog	90	16	51	84	97
<i>inkomen</i>					
laag	83~	25	32	81	89
midden	80*	16	38	80	95
hoog	92	16	46	83	96
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	82	17	39	88	93
tweeoudergezin	88	17	43	82	95
<u>Ouders van kleuters</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	91	53	38*	65*	95
hoog	92	52	50	77	97
<i>inkomen</i>					
laag	88	47	39~	67	91
midden	93	57	39*	68	95
hoog	93	51	51	75	99*
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	91	57	47	80	95
tweeoudergezin	92	51	43	69	96

a Het kan hierbij gaan om hulp van (schoon)ouders, andere familieleden, vrienden of kennissen, en/of burens. De volgende vraag werd voorgelegd: 'Waarmee helpen of hielpen onderstaande personen u in het afgelopen half jaar?' $n_{\text{baby's}}=893$;

$n_{\text{kleuters}}=926$.

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$). Bij drie groepen betekent een cijfer met een ~ dat die groep niet afwijkt van de andere twee groepen met en zonder ster. Een voorbeeld: Ouders (van baby's) met een hoog inkomen krijgen vaker hulp bij oppassen dan ouders (van baby's) met een midden-inkomen. Ouders (van baby's) met een laag inkomen zitten hier tussenin.

Bron: SCP/CBS (Kok'17), gewogen gegevens

Tabel C.4 Gebruik van informele hulp van (schoon)ouders naar achtergrondkenmerken, ouders van baby's en kleuters, 2017 (in procenten)^a

	af en toe oppassen op kind(eren)	vervoer van kind(eren)	klusjes en huishoudelijke taken	een luisterend oor of advies bij vragen/zorgen over de opvoeding	ten minste één van deze vormen van hulp
<u>Ouders van baby's</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	75	15	30*	62	84
hoog	83	14	47	69	89
<i>inkomen</i>					
laag	48*	15	26	52*	63*
midden	74+	14	35	60~	86
hoog	87	14	42	70	91
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	56*	10	32	41*	61*
tweeoudergezin	81	14	39	68	88
<u>Ouders van kleuters</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	76*	38	30*	48	82*
hoog	85	39	43	55	90
<i>inkomen</i>					
laag	70*	30	31	47	74*
midden	83	45	35	54	91
hoog	84	37	39	51	88
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	65*	31	35	53	72*
tweeoudergezin	82	40	35	50	88

a De volgende vraag werd voorgelegd: 'Waarmee helpen of hielpen onderstaande personen u in het afgelopen half jaar?'
 n_{baby's}=893; n_{kleuters}=926.

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$).

Bij drie groepen betekent een cijfer met een ~ dat die groep niet afwijkt van de andere twee groepen met en zonder ster. Een voorbeeld: Ouders (van baby's) met een hoog inkomen krijgen vaker een luisterend oor of advies dan ouders (van baby's) met een laag inkomen. Ouders (van baby's) met een midden-inkomen zitten hier tussenin.

Indien alle drie de groepen significant van elkaar verschillen, is dat als volgt aangegeven: één groep heeft een ster (*), één groep een plusje (+) en de laatste groep geen van beide. Dat is het geval bij de inkomensverschillen bij oppassen (ouders van baby's).

Bron: SCP/CBS (Kok'17), gewogen gegevens

Tabel C.5 Gebruik van informele hulp van andere familieleden dan (schoon)ouders naar achtergrondkenmerken, ouders van baby's en kleuters, 2017 (in procenten)^a

	af en toe oppassen op kind(eren)	vervoer van kind(eren)	klusjes en huishoudelijke taken	een luisterend oor of advies bij vragen/zorgen over de opvoeding	ten minste één van deze vormen van hulp
<u>Ouders van baby's</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	36	5	12	34*	56
hoog	45	4	17	46	65
<i>inkomen</i>					
laag	52	6	15	44	67
midden	40	3	11	33	54
hoog	39	4	14	41	61
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	40	10	18	50	61
tweeoudergezin	41	4	14	39	60
<u>Ouders van kleuters</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	38	17*	14*	25	54
hoog	35	10	5	29	52
<i>inkomen</i>					
laag	38	17	17	26	53
midden	38	19	8	27	52
hoog	34	7*	9	27	53
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	46	34*	18	42*	61
tweeoudergezin	35	11	9	24	51

a De volgende vraag werd voorgelegd: 'Waarmee helpen of hielpen onderstaande personen u in het afgelopen halfjaar?'

n_{baby's}=893; n_{kleuters}=926.

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster (p < 0,05).

Bron: SCP/CBS (Kok'17), gewogen gegevens

Tabel C.6 Gebruik van informele hulp van vrienden en kennissen naar achtergrondkenmerken, ouders van baby's en kleuters, 2017 (in procenten)^a

	af en toe oppassen op kind(eren)	vervoer van kind(eren)	klusjes en huishoudelijke taken	een luisterend oor of advies bij vragen/zorgen over de opvoeding	ten minste één van deze vormen van hulp
<u>Ouders van baby's</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	20	4	10	44*	54*
hoog	27	1	10	63	69
<i>inkomen</i>					
laag	17	9*	17	34	45*
midden	27	1~	9	45	59~
hoog	25	2	9	62*	67
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	21	7	12	49	55
tweeoudergezin	24	2	10	54	62
<u>Ouders van kleuters</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	24	10	9	30*	50*
hoog	24	11	10	55	64
<i>inkomen</i>					
laag	25	11	15	31	49*
midden	25	11	7	37	53~
hoog	21	10	8	52*	63
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	31	11	20*	43	60
tweeoudergezin	23	10	8	40	55

a De volgende vraag werd voorgelegd: 'Waarmee helpen of hielpen onderstaande personen u in het afgelopen halfjaar?'
*n*_{baby's}=893; *n*_{kleuters}=926.

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$). Bij drie groepen betekent een cijfer met een ~ dat die groep niet afwijkt van de andere twee groepen met en zonder ster. Een voorbeeld: Ouders (van baby's) met een hoog inkomen krijgen vaker tenminste (één van de verschillende vormen van) hulp van vrienden dan ouders (van baby's) met een laag inkomen. Ouders (van baby's) met een midden-inkomen zitten hier tussenin (zie laatste kolom).

Bron: SCP/CBS (Kok'17), gewogen gegevens

Tabel C.7 Gebruik van informele hulp van buren naar achtergrondkenmerken, ouders van baby's en kleuters, 2017 (in procenten)^a

	af en toe oppassen op kind(eren)	vervoer van kind(eren)	klusjes en huishoudelijke taken	een luisterend oor of advies bij vragen/zorgen over de opvoeding	ten minste één van deze vormen van hulp
<u>Ouders van baby's</u>					
<i>opleidingsniveau</i>					
laag/midden	10	1	3	8	18
hoog	15	0	1	14	25
<i>inkomen</i>					
laag	14	0	1*	3*	18
midden	13	0	5	15	25
hoog	12	1	1~	11	21
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	6*	0	1	4*	10*
tweeoudergezin	13	0	2	11	22
<u>Ouders van kleuters</u>					
<i>opleiding</i>					
laag/midden	11*	6	3	7*	17*
hoog	22	11	3	13	35
<i>inkomen</i>					
laag	10	3*	2	6	16*
midden	18	10	4	10	25~
hoog	17	10	4	11	30
<i>samenstelling gezin</i>					
eenoudergezin	11	6	6	9	15*
tweeoudergezin	17	9	3	10	26

a De volgende vraag werd voorgelegd: 'Waarmee helpen of hielpen onderstaande personen u in het afgelopen half jaar?'

$n_{\text{baby's}}=893$; $n_{\text{kleuters}}=926$.

Cijfers met een ster betekenen dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$). Bij drie groepen betekent een cijfer met een ~ dat die groep niet afwijkt van de andere twee groepen met en zonder ster. Een voorbeeld: Ouders (van baby's) met een midden inkomen krijgen vaker hulp bij klusjes en andere huishoudelijke taken dan ouders (van baby's) met een laag inkomen. Ouders (van baby's) met een hoog inkomen zitten hier tussenin.

Bron: SCP/CBS (Kok'17), gewogen gegevens

Bijlage D Tabellen behorende bij hoofdstuk 4

Tabel D.1 Samenhang tussen de behoefte aan hulp – dat wil zeggen in hoeverre ouders (een beetje/veel) zorgen hebben gehad over de ontwikkeling van hun kind en/of over de opvoeding – en achtergrondkenmerken, ouders van kinderen tot en met 18 jaar, 2017 (ongestandaardiseerde coëfficiënten en verklaarde variantie)^a

	b	verklaarde variantie (pseudo R ²)
<i>achtergrondkenmerken</i>		
inkomen		
laag (ref.)		
midden	-0,23	
hoog	-0,22	
samenstelling gezin		0,02
eenoudergezin (ref.)		
tweeoudergezin	0,83*	
leeftijd kind		0,02
jonger dan 12 jaar (ref.)		
12 jaar en ouder	0,75*	
pseudo R ² totaal		0,04

a Met multivariate logistische regressieanalyses is berekend hoe achtergrondkenmerken samenhangen met de kans dat ouders aangaven in de afgelopen twaalf maanden (een beetje/veel) zorgen te hebben gehad over hoe hun kind zich ontwikkelt en/of over de opvoeding. Een positieve coëfficiënt duidt op een positieve samenhang: dat wil zeggen dat de kans groter is dat ouders aangeven zich zorgen te hebben gemaakt. Voor de berekening van de verklaarde variantie per variabele zijn dominantieanalyses toegepast. We rapporteren alleen de verklaarde varianties (McFadden pseudo R²) van de variabelen die significant samenhangen met de uitkomstvariabelen. Ouders/gezinnen zonder jeugdhulp, n=235.

* p < 0,05.

Bron: SCP/CBS/Nivel (EJOO'17), gewogen gegevens

Tabel D.2 Overzicht van de vragen en zorgen (alfabetische volgorde) die ouders ter sprake brachten in de interviews, 2019

vragen en zorgen genoemd in de interviews	in hoeveel interviews wordt het thema genoemd?
agressief gedrag	7
autisme	3
brede leerontwikkeling	22
druk bestaan	12
druk gedrag	8
eensgezindheid ouders	14
gepest worden	8
internaliserend gedrag	12
mediagebruik	14
opstandig gedrag	21
overig	22
slaapproblemen	12
veiligheid	15
voeding	15
(zak)geld	8
ziekte kind of ouder	18
zindelijkheid	5

Bron: SCP/Interviewonderzoek Sociale Netwerken Ouders

Tabel D.3 Ouders die vaak contact (minstens één keer per week) hebben met familieleden, vrienden en buren, naar sociaal-demografische kenmerken, ouders van kinderen tot en met 17 jaar, 2017 (in procenten)^{a, b}

	vaak contact met familieleden	vaak contact met vrienden	vaak contact met buren
<i>geslacht ouder</i>			
man	78*	75	66
vrouw	90	84	67
<i>opleidingsniveau</i>			
laag	80	80	72
midden	83	80	68
hoog	87	78	62
<i>migratieachtergrond</i>			
geen	89*	82	68
niet-westers	72	74	66
westers	64	67	59
<i>huishoudinkomen</i>			
laag	81	85	72
midden	86	75	63
hoog	88	79	65
<i>gezinsvorm</i>			
eenoudergezin	92	84	78
tweeoudergezin	84	79	66
<i>werksituatie</i>			
geen betaald werk	68*	87	78
wel betaald werk	87	78	65
<i>totaal aantal kinderen</i>			
1	85	75	61
2	83	84	72
>=3	84	76	64
<i>leeftijd oudste kind</i>			
0-3 jaar	83	79~	59
4-11 jaar	87	86*	70
12-17 jaar	81	72	66

a De items werden als volgt geïntroduceerd: de volgende vragen gaan over contacten. Het gaat hierbij om persoonlijke ontmoetingen, maar het kan ook gaan om bellen, schrijven, e-mailen of berichtjes sturen. Hoe vaak heeft u contact met: (1) één of meer familieleden die niet bij u in huis wonen, (2) met vrienden, vriendinnen of echt goede kennissen en (3) met buren? Antwoordmogelijkheden: dagelijks, minstens 1 keer per week maar niet dagelijks, minstens 1 keer per maand maar niet wekelijks, minder dan 1 keer per maand en zelden of nooit. $n_{\text{zondervoorziening}}=259$; $n_{\text{jeugdhulp}}=854$, $n_{\text{meerderevoorz}}=318$, $n_{\text{totaalouders}}=1430$.

b Een ster bij een cijfer betekent dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$). Bij drie groepen betekenen cijfers met een ~ dat die groep niet afwijkt van de andere twee groepen met en zonder ster. Voorbeeld: Ouders van kinderen tussen 4 en 11 jaar hebben vaker contact met vrienden dan ouders van kinderen tussen 12 en 17 jaar. De ouders van kinderen tussen 0 en 3 jaar zitten hier tussenin en verschillen niet van beide groepen.

Bron: SCP/CBS (SDI'17), gewogen gegevens

Tabel D.4 Tevredenheid van ouders met de (frequentie van) sociale contacten en vriendenkring, naar sociaal-demografische kenmerken, ouders van kinderen tot en met 17 jaar (in gemiddelde rapportcijfers), 2017^{a, b}

	tevredenheid frequentie contacten	tevredenheid sociale contacten in algemeen	tevredenheid vriendenkring
<i>totale groep ouders</i>	7,8	7,8	7,8
<i>geslacht ouder</i>			
man	7,7	7,6	7,7
vrouw	7,8	7,9	7,9
<i>opleidingsniveau</i>			
laag	7,6	7,9	8,0
midden	7,6	7,7	7,8
hoog	8,0	7,7	7,8
<i>migratieachtergrond</i>			
geen	7,9*	7,8	8,0
niet-westers	7,1	7,4	7,3
westers	7,3~	7,7	7,7
<i>huishoudinkomen</i>			
laag	7,6	7,7	7,6
midden	7,7	7,8	7,9
hoog	8,0	7,7	7,9
<i>gezinsvorm</i>			
eenoudergezin	8,1	7,5	7,5*
tweeoudergezin	7,7	7,8	7,9
<i>werksituatie</i>			
geen betaald werk	7,2	7,5	7,7
wel betaald werk	7,8	7,8	7,9
<i>totaal aantal kinderen</i>			
1	7,8	7,8	7,9~
2	7,9	7,8	8,0*
>=3	7,4	7,4*	7,5
<i>leeftijd oudste kind</i>			
0-3 jaar	7,6	7,7	7,9
4-11 jaar	7,9	7,9	8,0
12-17 jaar	7,7	7,6	7,7

a De vragen over tevredenheid met de sociale contacten en vriendenkring werden als volgt geïntroduceerd: Kunt u met een rapportcijfer van 1 tot en met 10 aangeven hoe tevreden u bent: over hoe vaak u contact heeft met mensen/met uw sociale contacten in het algemeen/met uw vrienden- en kennissenkring? Een 1 staat voor 'zeer ontevreden' en een 10 voor 'zeer tevreden'. n=1430.

b Een ster bij een cijfer betekent dat die groep significant verschilt van de groep(en) zonder ster ($p < 0,05$). Bij drie groepen betekenen cijfers met een ~ dat die groep niet afwijkt van de andere twee groepen met en zonder ster. Een voorbeeld: Ouders met twee kinderen zijn meer tevreden met hun vriendenkring dan ouders die drie (of meer) kinderen hebben. Ouders met een kind verschillen niet van beide andere groepen.

Bron: SCP/CBS (SDI'17), gewogen gegevens

Bijlage E Tabellen behorende bij hoofdstuk 5

Tabel E.1 Samenhang tussen de tevredenheid van ouders met hoeveelheid informele hulp en het gebruik van hulp, gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken, ouders van kinderen tot en met 18 jaar, 2017 (in ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten en verklaarde variantie per variabele)^{a, b}

	b	verklaarde variantie (pseudo R ²)
<i>achtergrondkenmerken</i>		
inkomen		
laag (ref.)		
midden	-0,13	
hoog	0,75	
samenstelling gezin		
eenoudergezin (ref.)		
tweeoudergezin	-0,13	
leeftijd kind		
jonger dan 12 jaar (ref.)		
12 jaar en ouder	0,14	
<i>hulp uit het informele netwerk^c</i>		
<i>hulpbron:</i>		
(schoon)ouders	1,37*	0,06
andere familieleden	1,03	
vrienden en kennissen	0,98	
buren	0,02	
andere personen	0,09	
<i>behoefte aan hulp:</i>		
heeft in de afgelopen 12 maanden (een beetje/veel) zorgen gehad over hoe zijn/haar kind zich ontwikkelt en/of over de opvoeding	-0,63	
pseudo R ² totaal		0,17

a Logistische regressieanalyse. Ouders/gezinnen zonder jeugdhulp; n=235. Voor het berekenen van verklaarde varianties per variabele is een dominantieanalyse toegepast; We rapporteren alleen de verklaarde varianties (McFadden pseudo R²) van de variabelen die significant samenhangen met de uitkomstvariabele.

b Tevredenheid met de hulp is gevraagd middels de volgende vraag: 'Hoe tevreden bent u in het algemeen met de hoeveelheid steun en hulp die u het afgelopen half jaar van deze personen heeft ontvangen?' Antwoordcategorieën waren: a. Ja, de hulp is voldoende; b. Nee, de hulp is te weinig; c. Nee, de hulp is te veel; d. weet ik niet. De antwoordcategorie 'a. ja, de hulp is voldoende' werd ge(her)codeerd naar een score van 1 (dat betekent dat ouders tevreden zijn over de hoeveelheid hulp). De andere antwoordcategorieën kregen een score van 0 (ouders zijn niet tevreden over de hoeveelheid hulp of weten dit niet).

c Het kan hier gaan om praktische hulp (hulp bij oppassen, vervoer, klusjes), luisterend oor en/of advies, of andersoortige hulp.

* p < 0,05.

Bron: SCP/CBS/Nivel (EJO0'17), gewogen gegevens

Tabel E.2 Samenhang van tevredenheid van ouders met hoeveelheid informele hulp met gebruik van hulp, gecorrigeerd voor achtergrondkenmerken van ouders, ouders van baby's en kleuters, 2017 (ongestandaardiseerde regressiecoëfficiënten en verklaarde variantie per variabele)^{a, b}

	tevredenheid met hoeveelheid informele hulp			
	ouders van baby's		ouders van kleuters	
	b	verklaarde variantie (R ²)	b	verklaarde variantie (R ²)
<i>achtergrondkenmerken</i>				
<i>geslacht</i>		0,01		
vader (ref.)				
moeder	-0,17*		-0,04	
<i>migratieachtergrond</i>				0,04
autochtoon (ref.)				
niet-westers	-0,13		-0,18	
westers	-0,34		-0,47*	
<i>betaald werk</i>				
nee (ref.)				
Ja	0,08		0,09	
<i>inkomen</i>				
laag (ref.)				
midden	0,15		-0,07	
hoog	0,22		-0,05	
<i>opleiding</i>				0,01
laag (ref.)				
midden	0,02		-0,22*	
hoog	-0,09		-0,17	
<i>samenstelling gezin</i>		0,01		
eenoudergezin (ref.)				
tweeoudergezin	-0,38*		0,23	
<i>beperkingen kind</i>				
nee (ref.)				
ja	-0,59		-0,23	
<i>informele hulp^c</i>				
<i>hulpbron:</i>				
(schoon)ouders	0,57**	0,06	0,46*	0,04
andere familieleden	0,15		0,29***	0,03
vrienden en kennissen	0,18		-0,06	
buren	0,14		0,04	
R ²		0,18		0,15
N	823		859	

a Lineaire regressieanalyses. Voor het berekenen van verklaarde varianties per variabele is een dominantieanalyse toegepast. We rapporteren alleen de verklaarde varianties van de variabelen die significant samenhangen met de uitkomstvariabele.

b Tevredenheid met de hulp is gevraagd middels de volgende vraag: 'Hoe tevreden bent u in het algemeen met de hoeveelheid steun en hulp die u het afgelopen half jaar van deze personen heeft ontvangen?' Antwoordcategorieën waren: tevreden – redelijk tevreden – neutraal – redelijk ontevreden – ontevreden – weet ik niet/wil ik niet zeggen. Alleen respondenten die een van de eerste vijf antwoordcategorie hadden aangekruist, werden opgenomen in de analyses. De antwoordcategorieën werden zo ge(her)codeerd dat een hoge score betekent dat ouders tevreden waren.

c Het kan hier gaan om praktische hulp, luisterend oor en/of advies.

* p < 0,05. ** p < 0,01. *** p < 0,001.

Bron: SCP/CBS (Kok'17), gewogen gegevens